

Heros Tezeusz

Bibliografia:

- Źródło: Zygmunt Kubiak, *Mitologia Greków i Rzymian*, Kraków 2013, s. 352.
- Źródło: Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Poznań 1987, s. 186.
- Źródło: *Historia Minotaura*, [w:] Zbigniew Herbert, *Król mrówek. Prywatna mitologia*, Kraków 2001, s. 90.

Heros Tezeusz

Wyobrażenie Akropolu i Areopagu w Atenach w okresie klasycznym
Źródło: Leo von Klenze, 1846, Monachium, domena publiczna.

Dla starożytnych bardzo często wzorami postępowania stawali się herosi. O ich życiu opowiadano wiele legend, które przekazywano z pokolenia na pokolenie. Stanowili oni nieodłączny element greckich wierzeń.

Niejednokrotnie stawiano ich na równi z bogami, przypisując im rolę półbogów.

Herosem mogła zostać po śmierci osoba o wybitnych osiągnięciach, która wzbudziła szacunek i podziw swoich współtowarzyszy. Byli nimi np. założyciele rodów lub miast, bohaterowie wojenni, prorocy, wynalazcy.

Warto wiedzieć, że w starożytnej Grecji groby herosów stanowiły miejsce kultu. W chwilach trwogi, niebezpieczeństwa ludzie starożytni modlili się do swoich bohaterów, wierząc, że ci – jako najbliżsi opiekunowie – mogli im przyjść z pomocą.

1) Sprawdź w słowniku języka polskiego znaczenie słów: „heroiczny” i „heroizm”.

2) Rozważ, czy każdy współczesny bohater jest herosem? Uzasadnij swoją odpowiedź.

3) Czy, według ciebie, w dzisiejszych czasach są potrzebni herosi? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Kim był heros?

Tezeusz walczący z Minotaurem

Źródło: Étienne-Jules Ramey, 1826, marmur, ogród Tuileries, Paryż, domena publiczna.

Tezeusz znajduje miecz ojca

Źródło: Nicolas Poussin, 1638, olej na płótnie, Musée Condé, Chantilly, Francja, domena publiczna.

Tezeusz i Ajtra

Źródło: Laurent de La Hyre, olej na płótnie, Muzeum Sztuk Pięknych, Budapeszt, Węgry.

Grecy nazywali **herosami** przede wszystkim potomków bogów i ludzi. Należeli do nich Herakles, Achilles, Tezeusz i Perseusz. Do grona herosów zaliczano również pośmiertnie ludzi, którzy dokonali niezwykłych czynów (np. byli bohaterami wojennymi). Tak herosami stali się Hektor, Jazon czy Odyseusz.

Tym, co łączyło większość herosów, była potężna siła i wielka odwaga, dzięki którym pokonywali wszelkie przeszkody, walcząc z potworami, a nawet z samymi bogami.

Za jednego z największych herosów uważano **Tezeusza**, bohatera ateńskiego.

Kim byli jego rodzice? Urodziła go Ajtra, córka Pitteusa, mędrca-króla Trojzeny. Pitteus, nie mogąc doczekać się wnuków, upił goszczącego u niego Egeusza (Ajgeusa), który rządził Atenami. Egeusz spędził miłosną noc z piękną Ajtrą i dlatego później uchodził za ojca Tezeusza, ale niewykluczone, że był nim bóg mórz Posejdon, który też został jej kochankiem. Tezeusz zatem miał niejako dwóch ojców: nieformalnie boga i formalnie człowieka.

Wychowanie syna Egeusz powierzył królownie z Trojzeny. Poprosił tylko, by chłopiec porzucił miejsce dzieciństwa dopiero wtedy, gdy będzie w stanie podnieść ogromny głaz, pod którym zostały ukryte miecz i sandały. Młodzieniec miał ruszyć w świat (a właściwie – do Aten), kiedy będzie dość silny, by przeciwstawić się innym pretendentom do władzy. Stało się to, gdy Tezeusz miał 16 lat.

Po zapoznaniu się z powyższymi informacjami wykonaj następujące polecenia i odpowiedz na pytanie.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij w jaki sposób, twoim zdaniem, pochodzenie Tezeusza mogło się okazać pomocne w życiu tego bohatera. Uzasadnij swoją opinię.

Ćwiczenie 2

Wyjaśnij, w jakim celu Egeusz schował pod kamieniem sandały i miecz. W odpowiedzi uwzględnij symboliczne znaczenie tych przedmiotów.

Ćwiczenie 3

Wymień imiona innych znanych greckich herosów.

Tezeusz wyrusza w świat...

” Zygmunt Kubiak

Mitologia Greków i Rzymian

W [Epidauros](#) zabił syna [Hefajstosa](#) i [Antiklej](#), zbója [Perifetes](#), przezywanego Korynetesem („Pałkarzem”), bo tłukł podróżnych maczugą. Tezeusz wyrwał mu ją z rąk, jemu samemu roztrzaskał głowę i odtąd zawsze miał przy sobie ową maczugę. Na Przesmyku Korynckim położył trupem potwornego olbrzyma Sinisa, zwanego [Pityokamptesem](#) („Naginaczem Sosen”), który zmuszał wędrowców, by mu pomogli przygiąć sosnę, a on niespodzianie ją puszczał i biedacy wyrzucani byli w górę jak z katapulty; albo przywiązywał nieszczęśnych do dwóch drzew, które potem rozsuwał, by ginęli rozdarci. Tezeusz w taki sam sposób, jak on to innym czynił, uśmiercił okrutnika.

W miejscowości [Krommyon](#) na zachód od Przesmyku jednym ciosem miecza zgładził olbrzymią dziką świnię, która zdążyła zabić mnóstwo ludzi. [...] Doszedłszy do skał w pobliżu [Megary](#), poskromił łotra Skejrona (od jego imienia owe skały będą zwane Skirońskimi), który zmuszał wędrowców, żeby myli jego nogi, a gdy to czynili, kopnięciem strącał ich z urwiska, w dole zaś rozszarpywał ich olbrzymi żółw. Tezeusz sprawił, że Skejron mył jego nogi i został tak rzucony, jak to się innym działo. W [Eleusis](#) zgniótł groźnego siłacza [Kerkyona](#), który zmuszał wędrowców do zapasów. Wreszcie, niedaleko od Eleusis, rozprawił się ze złoczyńcą zwanym Damastesem („Ujarmicielem”) albo Prokrustesem („Rozciągaczem”). Miał on przy drodze dom z dwoma łózkami, jednym dużym, drugim małym. Zapraszał wędrowców na nocleg, kładąc dużych ludzi na małym łóżku, a małych na dużym. Aby wszystko pasowało, przycinał

wystające członki dużych i rozciągał ciała małych. Tezeusz zmusił Prokrustesa, by się dopasował do jednego ze swoich łóżek.

Źródło: Zygmunt Kubiak, *Mitologia Greków i Rzymian*, Kraków 2013, s. 352.

Po przeczytaniu powyższego tekstu wykonaj polecenia.

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij, co łączy ze sobą kolejne przygody Tezeusza.

Ćwiczenie 5

Określ, jakie są cechy wspólne istot spotkanych przez Tezeusza podczas jego wędrówki.

Ćwiczenie 6

Scharakteryzuj obraz świata, jaki wyłania się z historii Tezeusza.

Polecenie 1

Oceń świat, jaki wyłania się z historii Tezeusza. W odpowiedzi uwzględnij to, co cię fascynuje i co przeraża w opowieści o mitologicznym bohaterze.

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, w jakim stopniu rzeczy znalezione przez Tezeusza pod kamieniem mogły okazać się mu pomocne. Uzasadnij swoją odpowiedź.

...i wraca do domu

Po wielu przygodach Tezeusz trafił do ojczyzny swojego ojca. Od razu zyskał sobie sympatię całego ludu (poza ukochaną Egeusza, czarodziejką Medeą, która nienawidziła Tezeusza, ponieważ obawiała się, że dzielny młodzieniec zawładnie tronem Aten i nie dopuści do władzy jej nienarodzonego jeszcze syna). Tym, co wywołało zachwyt Ateńczyków, było pokonanie kolejnego potwora...

” Jan Parandowski

Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian

Nieznany nikomu wszedł Tezeusz do Aten. Wypadło mu iść koło budującej się właśnie świątyni Apollina. A był on jeszcze bardzo młodziutki, miał delikatną cerę, białe ręce i długie włosy. Matka dała mu płaszcz szkarłatnej barwy. Na jego widok

[mularze](#), pracujący przy świątyni, zaczęli się śmiać, a jeden z nich powiada: „Hej, bracia, słuchajcie no, od kiedy to nastał zwyczaj, żeby panienki same włóczyły się po ulicach?”. Tezeusz nie rzekł nic, tylko odprzągnął od stojącego obok wozu parę wołów, wziął je mocno w obie garście i cisnął w powietrze wyżej, niżli sięgał dach świątyni. Zaraz rozeszła się po mieście wiadomość, że zjawił się jakiś młodzieniec nadludzkiej siły. W Atenach wówczas niedobrze się działo. [Ajgeus](#) był już stary i zniedołężniały. Ze wszystkich stron szarpali go nieprzyjaciele. Wielka więc była radość, gdy po mieczu i sandałach poznał w Tezeuszu własnego syna.

Tezeusz zostaje rozpoznany przez ojca

Źródło: Hippolyte Flandrin, 1832, olej na płótnie, École Nationale Supérieure des Beaux-Arts, Paryż, domena publiczna.

Chcąc pozyskać miłość ludu, młody bohater wyprawił się na olbrzymiego byka, który grasował w okolicach Maratonu. Ujarzmił go żywcem i oprowadziwszy po całym mieście, złożył na ofiarę Apollinowi.

Źródło: Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Poznań 1987, s. 186.

Po przeczytaniu powyższego tekstu wykonaj polecenia.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, dlaczego ateńscy mularze drwili z Tezeusza.

Ćwiczenie 9

Wyjaśnij, w jaki sposób Tezeusz w konfrontacji z ateńskimi mularzami ujawnił swoją nadludzką siłę.

Ćwiczenie 10

Wyjaśnij, jak rozumiesz słowa: „Ze wszystkich stron szarpali go nieprzyjaciele”.

Ćwiczenie 11

Jednym z przeciwników Tezeusza był człowiek z głową byka – Minotaur. Wymień kraje, w których w dzisiejszych czasach odbywają się walki człowieka z bykiem.

Ćwiczenie 12

Zbierz informacje – odwołując się do dowolnego źródła wiedzy – na temat symbolicznego znaczenia postaci byka.

Polecenie 2

Rozważ, co sądzisz o tym, że w czasach współczesnych odbywają się walki człowieka z bykiem. W tym celu zredaguj pięć argumentów, uzasadniających twoje zdanie.

Tezeusz, Ariadna i Minotaur (I)

Tezeusz i Minotaur (fragment ceramiki)

Źródło: Marie-Lan Nguyen, ceramika, Museo Gregoriano Etrusco, Watykan, domena publiczna.

” Jan Parandowski

Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian

Ale nikt się z tego nie cieszył, bo w Atenach panowała powszechna żałoba. Oto przyjechali z Krety od króla Minosa posłowie z żądaniem dorocznego [haraczu](#). Straszny to był haracz. Siedem dziewcząt

i siedmiu chłopców wybierano losiem z rodzin obywatelskich, aby ich zawieźć na żer dla kreteńskiego potwora o byczej głowie, Minotaura. Tezeusz oświadczył, że pojedzie zabić owo krwi chciwe monstrum. Ajgeus dał mu czerwony żagiel, prosząc, aby go rozpiął w razie szczęśliwego powrotu. Jeżeli zaś wszyscy zginą, niech majtkowie

Labirynt na portyku katedry San Martino

Źródło: Beatrice, Lukka, Toskania, licencja: CC BY 2.5.

pozostawią czarny żagiel, który już z daleka zwiastować będzie nieszczęście.

Kiedy Tezeusz przybył na Kretę i zjawił się na dworze Minosa, oczy wszystkich patrzyły nań złowrogo i podejrzliwie. Tylko córka królewska, Ariadna, patrzyła nań inaczej:

„Tam skoro go królewska dziewczka oglądała,
Która na wonnym łożu przy matce siedziała...

[Nie drzewiej](#) oka z niego chciwego spuściła,
Aż ognia [nieobaczny](#) sercem [zachwyciła](#), Który w niej wszystkich
członków zmacał aż do kości
i rozpałił [niebogę](#) w okrutnej miłości”.

[...] Minotaur żył we wspaniałym gmachu, zwanym labiryntem. Było tam tyle pokoi, przejść, sieni, schodów i krużganków, że ktokolwiek wszedł, już drogi powrotnej znaleźć nie mógł. Lecz Ariadna dała pięknemu Ateńczykowi kłębek nici i pouczyła, co ma robić. Tezeusz przywiązał nić u wejścia do labiryntu i w miarę, jak się zapuszczał w zawrotną głęb gmachu, rozsnuwał kłębek. Wreszcie spotkał Minotaura, zabił go i wyszedł tą samą drogą, nawijając nici na kłębek. Po czym wsiadł na okręt i odpłynął. A z nim Ariadna.

Źródło: Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Poznań 1987, s. 186.

Tezeusz i Minotaur

Źródło: Scholaris.pl, tylko do użytku edukacyjnego.

Po przeczytaniu powyższego tekstu wykonaj ćwiczenia i polecenie.

Ćwiczenie 13

Labirynt to przestrzeń, która często nabiera znaczeń przenośnych. Odszukaj w słowniku symboli dwa symboliczne znaczenia labiryntu.

Ruiny pałacu w Knossos, nazywanego pałacem Minosa lub labiryntem kretańskim

Źródło: Bernard Gagnon, licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 14

Podaj dwa przykłady synonimów do słowa „monstrum”.

Ćwiczenie 15

Przedstaw plan wydarzeń historii pokonania Minotaura przez Tezeusza.

Ćwiczenie 16

Wyjaśnij, co symbolizują w tej historii kolory żagla: czarny i czerwony.

Ćwiczenie 17

Podaj inne symboliczne znaczenia, jakie można przypisać czerni i czerwieni.

Ćwiczenie 18

Wskaż, dlaczego Ariadna pomogła Tezeuszowi.

- ☐ Posłuchała rozkazu ojca.
- ☐ Nienawidziła brata.
- ☐ Pragnęła zdobyć nagrodę przeznaczoną dla tego, kto zabije Minotaura.
- ☐ Zakochała się w Tezeuszu.
- ☐ Chciała opuścić dom rodzinny.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 19

Znajdź w słowniku frazeologicznym wyjaśnienie wyrażenia „nić Ariadny”. Wyjaśnij, czym była.

Ćwiczenie 20

Opisz jeden z obrazów [Boba Kessela](#) przedstawiający Minotaura (zob. [Obrazy Boba Kessela](#)).

Ćwiczenie 21

Opisz, w jaki sposób Bob Kessel interpretuje mit o Minotaurze.

Polecenie 3

Opisz sposób, w jaki radzisz sobie, gdy pojawiają się problemy z odnalezieniem drogi do wybranego miejsca.

Tezeusz, Ariadna i Minotaur (II)

” Jan Parandowski

Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian

Kochali się bardzo, coś jednak musiało się po drodze odmienić, gdyż Tezeusz kazał wynieść śpiącą Ariadnę i zostawić ją na wyspie Naksos.

Chłód ranny budzi ją ze snu. Ariadna rozgląda się dokoła i widzi jakieś obce i puste wybrzeże, nad którym świeci poblady księżyc. Woła Tezeusza i słyszy, jak skały powtarzają za nią to imię. Wbiega na górę i zdaje się jej, że w oddali widać żagiel okrętu. Zaczyna krzyczeć. Krzyczy z całych sił, lecz głos łamie się pod szumem fal. Zdejmuje z ramion szkarłatny szal i powiewa nim długo, aż ręce opadają omdlałe. Płacze. Idzie wybrzeżem i nie spotyka śladu ludzi. Płacze z żalu za ojczyzną, za domem i ze strachu, że w tym pustkowiu rzuci się na nią zwierz dziki. Tezeuszu! Tezeuszu! Ramiona wyciąga ku morzu, jakby go chciała prosić, żeby z drogi jeszcze zawrócił – i pada bez zmysłów na ziemię.

W tej chwili góry napełniają się zgietkiem i ku dziewczynie zbiega tłum [satyrów](#), [menad i bachantek](#). Gdy Ariadna otwiera oczy, zbliża się do niej [Dionizos](#), piękny jak dzień, bierze ją za rękę i mówi: „Piękna pani! Kocham cię i pragnę, żebyś była moją żoną”. Ariadna przymyka powieki, bo zdaje się jej, że śni. Ale już bachantki wzięły ją na ramiona i zaniósły na rydwan zaprzężony w tygrysy. Porzucona kochanka Tezeusza została małżonką boga wina i ślub odbył się na tej samej wyspie Naksos, która swym kształtem przypomina liść winnej latorośli.

Po przeczytaniu powyższego tekstu wykonaj polecenia.

Ćwiczenie 22

Nazwij emocje i uczucia, jakie mogły towarzyszyć Ariadnie po tym, jak została porzucona na wyspie.

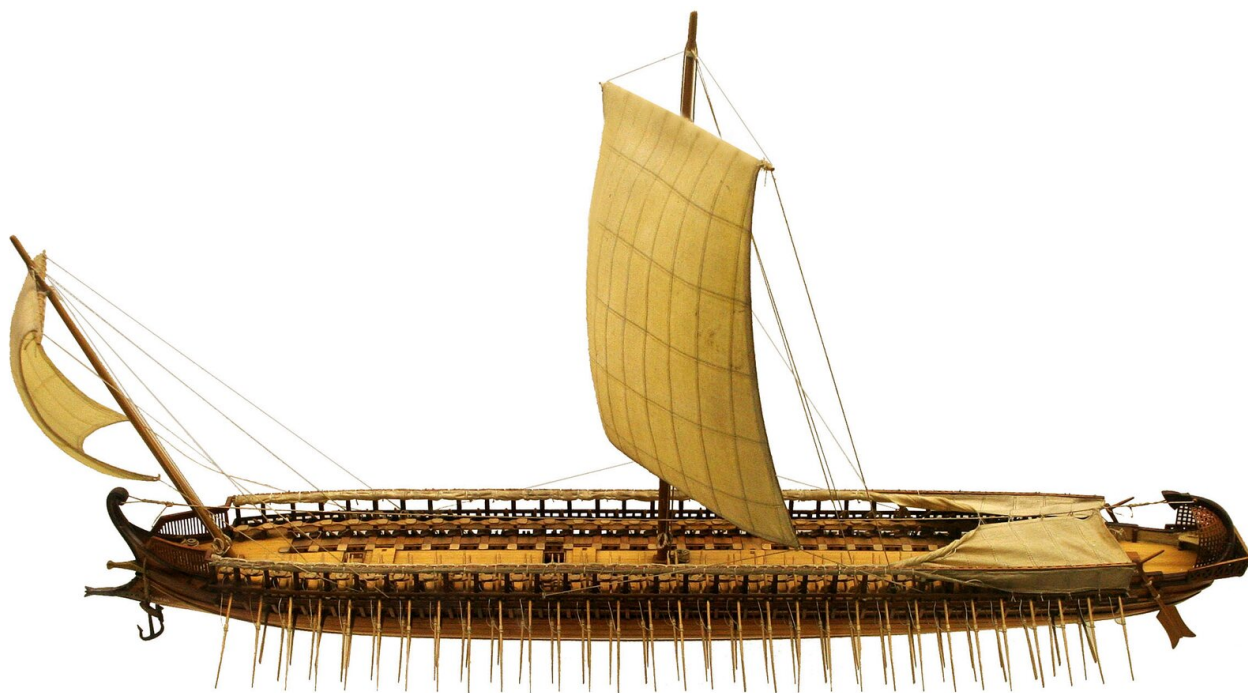
Ćwiczenie 23

Wejdź w rolę prokuratora, który oskarża Tezeusza i sformułuj argumenty, którymi można by przekonać sąd o winie tego bohatera.

Polecenie 4

Wyobraź sobie, że ojciec odnajduje porzuconą Ariadnę. Napisz dialog między królem Minosem a jego córką odnaniezoną przez niego na wyspie Naksos.

Czarny żagiel

Grecka triera – okręt wojenny z trzema rzędami wiosł

Źródło: MatthiasKabel, Muzeum Niemieckie, Monachium, licencja: CC BY-SA 3.0.

Niezależnie od tego, czy Tezeusz chciał rozstać się z Ariadną, czy w ogóle nie brał tego pod uwagę, wracał do Aten jako bohater. Na pewno wyobrażał sobie, jak ojciec wita go w porcie jako zbawcę ojczyzny. Niestety i tym razem losy herosa potoczyły się inaczej...

” Jan Parandowski

Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian

Tymczasem Tezeusz wesoło wracał do Aten. Ale zapomniał zmienić na okręcie żagiel czarny na szkarłatny, jak o to prosił Ajgeus. Stary król patrzył z wysokości skały nadmorskiej. Słabe oczy niewiele już mogły dojrzeć na migotliwej powierzchni wody. Pytał więc co chwila otaczających, czy nie widzą okrętu Tezeusza i jaki na nim żagiel. Nagle wszystkich twarze sposepniały: zbliżał się znany statek, o czarnych żaglach. Ajgeus, pewny, że syn zginął, rzucił się z rozpacz do morza.

W tej chwili właśnie okręt Tezeusza zawinął do portu Faleron. Bohater wysiadł i zabrał się przede wszystkim do ofiar, które ślubował bogom. Jednocześnie wysłał do miasta [herolda](#), aby zaniósł ojcu dobrą nowinę. Herold spotkał na gościńcu tłum ludzi oplakujących śmierć króla, wielu jednak powitało go radosnymi okrzykami, jako zwiastuna pomyślnych wieści, i ofiarowało mu wieńce w nagrodę. Herold przyjął wieńce, lecz zamiast ustroić nimi głowę, zawiesił je na lasce i tak wrócił do portu. Ponieważ Tezeusz nie skończył jeszcze ofiary, herold trzymał się z daleka, aby mu nie przeszkadzać. Dopiero gdy wylano [libację](#), zawiadomił go o śmierci ojca. Posłyszawszy to, Tezeusz i wszyscy, którzy z nim byli, skierowali się ku miastu, płacząc i wznosząc okrzyki. Pamięć tego dnia święcono podczas [Oschoforiów](#), dokładnie odtwarzając dwojaki nastrój uroczystości: żałobny z powodu śmierci Ajgeusa i radosny z powodu szczęśliwego powrotu Tezeusza.

Źródło: Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Poznań 1987, s. 186.

Po przeczytaniu powyższego tekstu wykonaj polecenia.

Ćwiczenie 24

Wyjaśnij, w jakich sytuacjach czerń symbolizuje nieszczęście, smutek itp.

Ćwiczenie 25

Dziś wieńce składa się przeważnie na grobach. Wskaż, dla kogo były przeznaczone wieńce w micie o Tezeuszu.

- ☐ dla poetów
- ☐ dla zwycięzców w zawodach sportowych
- ☐ dla przynoszącego dobrą nowinę
- ☐ dla nowo narodzonych dzieci
- ☐ dla bohaterów

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 26

Czy oskarżanie Tezeusza o śmierć ojca jest słuszne? Sformułuj argumenty, którymi uzasadnisz swoją opinię.

Tezeusz – przywódca Aten

Przyjaciele Tezeusz i Pejritoos, medaliony w Świątyni Przyjaźni

Źródło: James Steakley, Sanssouci Park, Poczdam, licencja: CC BY-SA 3.0.

” Jan Parandowski

Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian

Po śmierci Ajgeusa dokonał Tezeusz wielkiego dzieła zjednoczenia wszystkich rodów i gmin [attyckich](#) w jedną całość państwową, ze stolicą w Atenach. Równocześnie zrzekł się władzy królewskiej i utrwalił pierwsze zasady ustroju [republikańskiego](#). Urządziwszy w ten sposób sprawy krajowe, ruszył nad Morze Czarne, aby idąc śladami [Heraklesa](#), spróbować walki z Amazonkami. Skończyło się na tym, że porwał królową Amazonek, Antiope, i wplątał Ateny w długotrwałą wojnę z tym dziarskim plemieniem kobiet.

Źródło: Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Poznań 1987, s. 186.

Po przeczytaniu powyższego tekstu wykonaj polecenia.

Ćwiczenie 27

Wyjaśnij, z jakiego powodu mitycznego Tezeusza – nawet w czasach współczesnych – uznaje się za twórcę demokracji.

Ćwiczenie 28

Podaj, kto i dlaczego zainspirował Tezeusza do podjęcia walki z Amazonkami.

Ćwiczenie 29

Poszukaj w dowolnym źródle informacji o herosie naśladowanym przez Tezeusza. Wymień co najmniej pięć wydarzeń, które pozwalają zestawiać ze sobą obu bohaterów mitów greckich.

Polecenie 5

Czy Twoim zdaniem Tezeusz okazał się władcą idealnym? Uzasadnij odpowiedź.

Już jako władca Aten Tezeusz zaprzyjaźnił się z księciem z Tesalii – Pejritoosem. Pewnego razu nieopatrzenie obaj sobie obiecali, że będą się wspierać w pojęciu córek Zeusa za żony.

” Zygmunt Kubiak

Mitologia Greków i Rzymian

[Pejritoos](#) zaś teraz wyjawiał, jaką z olimpijskiego rodu oblubienicę pragnie on dla siebie zdobyć: małżonkę Hadesa, Persefonę, córkę Zeusa i Demeter. Zgroza zatrzęsła Tezeuszem, ale dotrzymując danego słowa, zszedł z przyjacielem w mrok podziemia. [...]

Kiedy dwaj herosowie chcieli rozmawiać o swojej sprawie z Hadesem, ten udał, że zaprasza ich na ucztę. Posadził gości na kamiennym „Krześle Zapomnienia” (*[ho tes Lethes thronos](#)*), do którego zaraz przyrośli i nie mogli już wstać, zwłaszcza że węże opłotły ich ciała. Dopiero [...] gdy Herakles zstąpi do podziemia po psa [Cerbera](#) i Tezeusz głośno wezwie przyjaciela na pomoc, ręka owego mocarza oderwie ateńskiego króla od krzesła, zostawiając jednak spory strzęp jego ciała na kamieniu. Herakles pragnął wyszarpnąć też Pejritoosa, lecz wówczas ziemia zatrzęsła się tak strasznie, że musiał tego zaniechać. [...] Błąkała się też taka wieść, że obaj śmiałkowie, usiłujący wydrzeć Hadesowi żonę, zostali wówczas już na zawsze uwięzieni w podziemiu. [...] Przeważająca jednak w tradycji wersja wyprowadza króla ateńskiego, bez Pejritoosa, z podziemia i otwiera jeszcze przed nim drogę po ziemi oświeconej słońcem, chociaż niedługą i gorzką [...]. Wróciwszy z ciemności, [Tezeusz] nie znalazł już dla siebie miejsca w Atenach.

Po przeczytaniu powyższego tekstu wykonaj polecenia.

Ćwiczenie 30

Wyjaśnij, co było przyczyną niepokoju Tezeusza, kiedy heros usłyszał o planach małżeńskich swojego przyjaciela, Pejritoosa.

Herakles i Cerber

Źródło: Hans Sebald Beham, 1545, domena publiczna.

Ćwiczenie 31

Jak sądzisz, dlaczego Tezeusz mimo wielu obaw wyruszył na wyprawę razem z przyjacielem? Uzasadnij swoje stanowisko.

Polecenie 6

Czy Tezeusz okazał się prawdziwym przyjacielem? Uzasadnij swoją opinię.

Ćwiczenie 32

Wyjaśnij, jaka nauka wynika z historii o pobycie Tezeusza w podziemiach.

Ćwiczenie 33

W mitach greckich wielu bohaterów z własnej woli zapragnęło wejść do królestwa podziemi. Odwołaj się do dowolnego źródła wiedzy i wskaż co najmniej dwóch mitycznych bohaterów, którzy zdecydowali się na wyprawę do Hadesu. W odpowiedzi uwzględnij ich powód zejścia do podziemi i ocenę tej wyprawy. Wnioski zapisz w zeszycie – w formie tabeli.

Bohater	Powód zejścia do podziemi	Czy wyprawa się powiodła?

Polecenie 7

Wyjaśnij, z jakiego powodu, według ciebie, Tezeusz po powrocie z podziemi „nie znalazł już dla siebie miejsca w Atenach”.

Śmierć Tezeusza

Orzeł cesarski. „[...] wódz ateński Kimon, opanowawszy wyspę, odnalazł grób Tezeusza. W czasie poszukiwań ujrzał orła, który wzleciał na wzgórek i, uderzając raz po raz dziobem w ziemię, darł murawę pazurami, jakby chciał się dostać do wnętrza”. Jan Parandowski *Mitologia*

Źródło: Sumeet Moghe, licencja: CC BY-SA 3.0.

” Jan Parandowski

Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian

Tezeusz, mając już lat pięćdziesiąt, popełnił wielki błąd: porwał ze Sparty Helenę, córkę króla Tyndareosa, wówczas siedmioletnią dziewczynkę. Po co to uczynił – nie wiadomo. Podobno chciał ją sobie wychować na żonę i dlatego umieścił w jednym ze swoich zamków, pod okiem matki staruszki, Ajtry. Synowie króla Tyndareosa zebrali wojsko i stanęli pod Atenami. Tezeusz był z Pejritoosem na jakiejś dalekiej wyprawie. Ateńskie zgromadzenie ludowe kazało wydać Helenę, a nieobecnego Tezeusza obłożyło karą wygnania. Jakoż więcej nie wrócił. Resztę dni przeżył na wyspie Skyros, u króla Likomedesa. Pewnego razu przechadzał się po górach, pośliznął się i spadł w przepaść.

Po wojnach perskich [wyrocznia delficka](#) nakazała Ateńczykom sprowadzić kości bohatera do ojczyzny. Nie było rzeczą łatwą znaleźć zwłoki od tak dawna zapomniane [...]. Lecz wódz ateński Kimon, opanowawszy wyspę, odnalazł grób Tezeusza. W czasie poszukiwań ujrzał orła, który wzleciał na wzgórek i, uderzając raz po raz dziobem w ziemię, darł murawę pazurami, jakby chciał się dostać do wnętrza. Kimon, widząc w tym znak boży, kazał kopać w tym miejscu: jakoż znaleziono tam trumnę, a w niej szkielet mężczyzny wielkiego wzrostu, obok zaś żeleźce włóczni i miecz. Kimon przeniósł te drogocenne szczątki na okręt i zawiózł do Aten. Ateńczycy, upojeni radością, przyjęli je z procesją i ofiarami, i z takim przepychem, jak gdyby Tezeusz we własnej osobie zawitał do miasta. Działo się to w roku 474 p.n.e.

Pochowano go w środku miasta, a grób bohatera stał się azylem dla niewolników i wszystkich, którzy obawiali się jakiejś krzywdy. Był to najpiękniejszy hołd dla Tezeusza, który w ciągu swego żywota był dobroczyńcą uciśnionych. Ateńczycy obchodzili ku jego czci uroczyste święto w 8 dniu miesiąca [Pyanopsion](#) (październik), tj. w dniu, w którym on powrócił z Krety po zabiciu Minotaura.

Źródło: Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Poznań 1987, s. 186.

Po przeczytaniu powyższego tekstu wykonaj polecenia.

Ćwiczenie 34

Wskaż, dlaczego Tezeusz przestał rządzić Atenami.

- ☐ Jego syn odebrał mu władzę.
- ☐ Pokonał go następca.
- ☐ Sam zrezygnował z władzy.
- ☐ Była to kara za ściągnięcie na ojczyznę niebezpieczeństwa.
- ☐ Była to decyzja zgromadzenia obywateli Aten.
- ☐ Był już zbyt stary.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 35

Omów okoliczności śmierci Tezeusza.

Ćwiczenie 36

Opisz, jak wyglądało miejsce, w którym znaleziono szczątki Tezeusza.

Ćwiczenie 37

Wyjaśnij, jak traktowano miejsce w Atenach, w którym złożono szczątki bohatera.

Ćwiczenie 38

Rozważ, dlaczego Tezeusz stał się ulubionym bohaterem różnych tekstów kultury (np. poetyckich, malowideł, rzeźb).

Ćwiczenie 39

Wyjaśnij, w jaki sposób Ateńczycy upamiętnili Tezeusza.

Ćwiczenie 40

Podaj trzy przykłady synonimów do wyrazu „bohater”.

Ćwiczenie 41

Utwórz wyraz pokrewny od wyrazu „heros”, będący przymiotnikiem. Wyjaśnij jego znaczenie i podaj przykład użycia w zdaniu.

Ćwiczenie 42

Wyjaśnij, na czym polega ponadczasowość historii Tezeusza. Uzasadnij swoje stanowisko.

Jeszcze więcej o Tezeuszu

”

Zbigniew
Herbert
**Histori
a
Minota
ura**

W nieodc
zytany
jeszcze

Tezeusz z głową Minotaura
Źródło: a. nn., licencja: CC BY-SA 3.0.

piśmie linearnym

Popiersie Zbigniewa Herberta w Alei Sław
na skwerze Harcerskim w Kielcach
Źródło: Arkadiusz Latos, licencja: CC BY-SA 4.0.

A opowiedziano prawdziwą historię księcia Minotaura. Był on – wbrew późniejszym plotkom – autentycznym synem króla Minosa i Parsifae. Chłopak urodził się zdrowy, lecz z nienormalnie dużą głową – co wróżbiarze poczytywali jako znak przyszłej mądrości. W istocie Minotaur rósł w lata swoje jako silny, nieco melancholijny – matołek. Król postanowił oddać go do stanu kapłańskiego. Ale kapłani tłumaczyli, że nie mogą przyjąć nienormalnego księcia, bo to mogłoby obniżyć

już i tak nadszarpnięty przez odkrycie koła – autorytet religii. Sprowadził tedy Minos modnego w Grecji inżyniera Dedala – twórcę głośnego kierunku architektury pedagogicznej. Tak powstał labirynt. Przez system korytarzy, od najprostszego do coraz bardziej skomplikowanych, różnicą poziomów i schody abstrakcji miał wdrażać księcia Minotaura w zasady poprawnego myślenia. Snuł się tedy nieszczęsny książę popychany przez preceptorów korytarzami indukcji i dedukcji, nieprzytomnym okiem patrzył na pogładowe freski. Nic z tego nie rozumiał. Wyczerpawszy wszystkie środki, król Minos postanowił pozbyć się zakały rodu. Sprowadził (także z Grecji, która słynęła ze zdolnych ludzi) zręcznego Tezeusza. I Tezeusz zabił Minotaura. W tym punkcie mit i historia są ze sobą zgodne. Przez labirynt – niepotrzebny już elementarz – wraca Tezeusz, niosąc wielką, krwawą głowę Minotaura o wytrzeszczonych oczach, w których po raz pierwszy kiełkować zaczęła mądrość – jaką zwykło zsyłać doświadczenie.

Po przeczytaniu powyższego fragmentu tekstu [Zbigniewa Herberta](#) wykonaj polecenia.

Polecenie 8

Wyjaśnij, jakie emocje wywołuje w tobie stwierdzenie dotyczące Minotaura: „[...] rósł w lata swoje jako silny, nieco melancholijny – matolek”. Uargumentuj swoje stanowisko.

Ćwiczenie 43

Herbert użył w tekście określenia „architektura pedagogiczna”. Wyjaśnij – odwołując się do historii powstania labiryntu na Krecie – na czym polega istota tej architektury.

Ćwiczenie 44

Wyjaśnij, o kim i dlaczego mówi się „zakąta rodu”.

Ćwiczenie 45

Podaj nazwę środka stylistycznego zastosowanego w zdaniu: „W wytrzeszczonych oczach Minotaura po raz pierwszy kiełkować zaczęła mądrość” oraz określ jego funkcję.

Ćwiczenie 46

Zbigniew Herbert często nawiązywał w swych dziełach do antyku, ale nie po to, by powtarzać dobrze znane motywy, ale by je reinterpreterować, odkrywać na nowo. Wyjaśnij, jakich zmian dokonał pisarz w swojej interpretacji mitu o Minotaurze?

Polecenie 9

Napisz apel zaczynający się od słów: „Tezeuszu, nie zabijaj Minotaura...”.

Bohaterowie są wśród nas?

Polecenie 10

Wyjaśnij, czy w czasach współczesnych są potrzebni wielcy herosi? Uzasadnij swoje stanowisko.

Polecenie 11

Wyjaśnij, czy ktoś wybitny, zasłużony, np. dla swojej społeczności, miasta, kraju itp. powinien mieć większe prawa niż zwykły członek tej zbiorowości? Podaj cztery argumenty uzasadniające twoje zdanie.

Zadaniowo

Polecenie 12

Na podstawie mitu o Tezeuszu napisz list, którego autorem (nadawcą) jest Minotaur.

Polecenie 13

Napisz rozprawkę na jeden z dwóch tematów: „Tezeusz jest moim idolem, ponieważ...” lub „Tezeusz nie jest moim idolem, ponieważ...”.

Polecenie 14

Wymyśl współczesnego herosa i przedstaw jego życiorys w dwóch formach: jako krótkie hasło w encyklopedii oraz jako CV.

Polecenie 15

Napisz opowiadanie na temat: „Dobrze jest czasem błądzić w labiryncie”. Zaplanuj kompozycję. Pisz cały tekst w jednakowym czasie. Jeśli to możliwe, wprowadzaj dialogi. Możesz wykorzystać też inne formy wypowiedzi, np. elementy opisu czy charakterystyki. Używaj bogatego słownictwa. Nie zapomnij o zakończeniu.

Polecenie 16

Napisz dwa listy: w jednym wyjaśnij Ariadnie powody pozostawienia jej na wyspie Naksos, a w drugim zawrzyj odpowiedź bohaterki na argumenty Tezeusza.

-

Polecenie 17

Która postać z mitu wydaje ci się najbardziej tragiczna: Tezeusz, Ariadna czy Minotaur? Uzasadnij swój wybór.